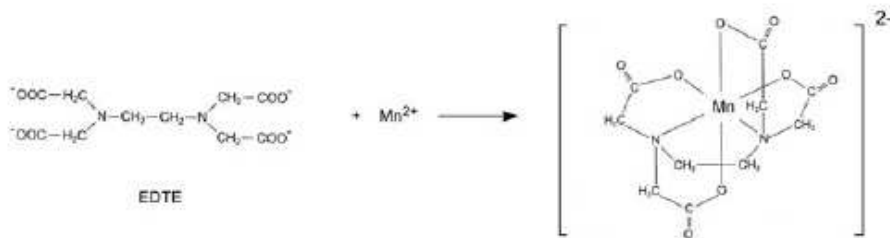

II.A és II.B kategória

Fürdőso minta mangán-tartalmának meghatározása komplexometriás titrálással

A komplexometriás titrálásokat fémionok meghatározására alkalmazzuk, alapjukat a fémion és a titrálószert reakciójában képződő nagyon stabil vegyület (ún. komplex vegyület) létrejötte képezi. Indikátorként olyan színes vegyületek alkalmazhatók, amelyek a titrálószernél nagyságrendekkel gyengébb kötessel, de szintén képesek reverzibilisen megkötni (komplexálni) a kérdéses fémiont, miközben a színük megváltozik. A komplexometriás titrálások végpontjában ennek megfelelően az indikátor színe azért változik meg, mert ekkorra a titrálószert az összes fémiont elragadja az indikátortól, és így annak szabad színe tűnik elő. Az oldat pH-ja jelentősen befolyásolja a komplex vegyületek stabilitását, ezért a mérendő oldatok pH-ját közel állandó értéken kell tartanunk. Ezt egy pufferek nevezett oldat hozzáadásával valósítjuk meg. Az egyik leggyakrabban alkalmazott komplexometriás titrálószert az etilén-diamin-tetraecetsav, röviden EDTE, amely a legtöbb fémion meghatározására alkalmas. A fémion-EDTE komplexek ráadásul általában színtelenek, ami az indikátor színváltozásának észlelése szempontjából is előnyös.

Feladatod egy fürdőso minta összes mangán-tartalmának meghatározása lesz komplexometriás titrálással. A mangán változó oxidációs számú elem, ezért a mintában többféle formában is előfordulhat (pl. Mn^{2+} , Mn^{4+} , Mn^{7+}). Az EDTE molekula azonban csak a Mn^{2+} ionokkal reagál (mégpedig 1:1 arányban, lásd az alábbi egyszerűsített egyenletet), ezért a mangán ionokat a titrálás előtt aszkorbinsav hozzáadásával redukálni kell.

ÚTMUTATÓ A MEGHATÁROZÁSHOZ

Egy jól záró műanyag edényben egy kevés fürdőso mintát kapsz, amelynek pontos tömege 0,9613 gramm. A minta sorszámát ne felejtse el beírni az alábbi táblázat megfelelő sorába! A mintát desztillált víz hozzáadásával oldd fel, majd a tölcser segítségével maradék nélkül mosd át a 100,00 cm^3 -es mérőlombikodba. A lombikot töltsd jelre desztillált vízzel, majd tartalmát alaposan rázd össze.

A titrálást pontosan 0,01992 mol/dm^3 koncentrációjú EDTE mérőoldattal és egy precíziós tefloncsapos bürettával fogod végezni. A szűk szájú bürettát óvatosan, a főzőpoharat lassan döntve töltsd fel mérőoldattal, hogy elkerüld a légbuborékok bürettába jutását.

A mérőlombikból 10,00 cm^3 -es oldatrészletet kell a titráló pohárba pipettázni. Az oldat pH-ját kb. 9 cm^3 ammóniás pufferoldat hozzáadásával állítod be a szükséges értékre (használd ehhez a 3 cm^3 -es műanyag pipettát!). Ezután adj az oldathoz mogyorónyi mennyiségű aszkorbinsavat és az oldatot óvatosan addig rázogasd, amíg az aszkorbinsav feloldódik. Ekkor adj szintén kb. mogyorónyi mennyiséget az eriokrómfekete-T indikátorból is a mintához. Ezt az oldatot keverés mellett addig kell titrálni, amíg az indikátor színe lilásrózsaszínről kékre változik. Egy próbatitrálást és három pontos titrálást végezz!

FELADATOK ÉS KÉRDÉSEK

1. Aszkorbinsav helyett természetesen más redukálószer is lehetne alkalmazni. Mit gondolsz, megfelelne-e erre a célra az SnCl_2 oldat is? Válaszodat röviden indokold!
2. A legtöbb fürdősót a termásvízben oldott sótartalom kikristályosításával állítják elő. Milyen kationok és anionok fordulnak elő szerinted nagyobb mennyiségben a fürdősóban?
3. A mérési adatokat és a számított eredményeket írd be az alábbi táblázatba! A számítások elvégzése során a lap hátoldalára írd! A mangán relatív atomtömege: 54,94

A minta sorszáma:	
A leolvasott mérőoldat fogyások : 1. titrálás:	..... cm^3
2. titrálás:	..... cm^3
3. titrálás:	..... cm^3
A mérőoldat átlagfogyása analitikai pontossággal:	..... cm^3
A titráló lombikokban átlagosan talált mangán tömege:	..... mg
A mérőlombikbeli oldat mangánkoncentrációja:	..... mol/dm^3
A minta mangán-tartalma:	.....%